

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

L'adquisició de la Intel·ligència Emocional a l'Educació Infantil

Andrea Alba Planells

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2015-2016

DNI de l'alumne: 47409361J

Treball tutelat per Catalina Cardona Costa
Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:
Intel·ligència emocional, proposta didàctica, educació infantil, bloc educatiu

Resum:

La intel·ligència emocional és un concepte que poca gent fora dels estudis coneix, i a la vegada, és fonamental per tal de que les persones puguin afrontar i resoldre el problemes de la vida diària. Així doncs, amb aquest treball ofereixo una proposta didàctica que ajudi a adquirir la intel·ligència emocional a les escoles, perquè es tracta d'una part fonamental que els infants han d'adquirir des de ben petits. De manera que, vull apostar per una educació dirigida a l'aprenentatge de la intel·ligència emocional des de l'etapa d'Educació Infantil. A més, adjunto un bloc educatiu on hi podem trobar més recursos sobre la intel·ligència emocional.

Paraules clau: intel·ligència emocional, educació infantil, proposta didàctica bloc educatiu

Abstract:

Emotional intelligence is a concept that few people outside of emotional research know about, and at the same time, it's essential to enable people to confront and resolve life's day to day problems. Thus, with this work I want to provide an educational initiative to help acquire emotional intelligence at schools, because it's fundamental that children acquire this from an early age. So, I've opted for education directed at learning emotional intelligence for the Early Childhood Education. I'm also attaching a bloc where we can find educational resources on emotional intelligence.

Keywords: emotional intelligence, educational initiative, Early Childhood Education, education bloc

ÍNDIX

1. Introducció	5
2. Objectius	7
3. Fonamentació teòrica	8
a. La intel·ligència emocional	8
b. Importància de la intel·ligència emocional a l'escola	10
4. Metodologia utilitzada	12
5. Proposta didàctica	13
a. Objectius	14
b. Continguts	15
c. Activitats	16
d. Avaluacions	26
6. Més recursos per adquirir la intel·ligència emocional: el meu bloc	36
7. Conclusions	37
8. Referències bibliogràfiques	40
9. Annexos	41

INTRODUCCIÓ

El tema principal d'aquest treball tracta d'un projecte innovador on es treballarà la intel·ligència emocional. Aquesta proposta didàctica disposarà d'activitats guiades a l'adquisició dels objectius de la intel·ligència emocional, de manera que es demostrï la importància d'ensenyar des de ben petits aquest concepte.

Des de segon de carrera, a l'assignatura d'*Educació Emocional a la Primera Infància*, em va cridar molt l'atenció el món de les emocions amb els més petits, on vaig veure que l'edat no té límits per emocionar-se i deixar sentir. Així, crec molt necessari l'existència d'una educació emocional que englobi la intel·ligència emocional a l'escola des del primer cicle d'Educació Infantil.

Segons Daniel Goleman, "és fonamental que els infants creixin de manera que siguin capaços de mostrar els seus sentiments i sense cap cohibició a expressar-los. La intel·ligència emocional és aquella que ens permet tomar consciència de les nostres emocions, d'identificar-les en les altres, de tolerar la frustració que sentim quan treballem o en el cas dels més petits quan juguen o aprenen jugant, ens ajuda a ser empàtics amb els companys, a treballar en equip i ens ajuda a millorar el nostre desenvolupament personal."

A l'etapa d'Educació Infantil, a més d'ensenyar-los a ser autònoms, hem de ser capaços de mostrar que és allò que senten, com expressar-lo i a la vegada, canalitzar-lo. Hem de fomentar treballar la intel·ligència emocional des de infantil, ja que ens serà molt més fàcil ensenyar-los a canalitzar les emocions, perquè com diu na Maria Montessori "Els infants són com esponges perquè absorbeixen tota la informació que requereixen i necessiten per la seva actuació en la vida diària."

Així doncs, realitzaré una sèrie d'activitats dirigides a assolir els objectius que exposa Daniel Goleman per adquirir la intel·ligència emocional, de manera que a la vegada s'argumenti la facilitat que tenen per adquirir aquests objectius i els beneficis que tenen de potenciar tot allò relacionat amb el món emocional.

Aquesta proposta didàctica la posaré en pràctica a l'escola pública "S'Olivera" de l'illa d'Eivissa, a un aula de P3, aprofitant que estic fent el període de pràctiques de 3 a 6 anys. És una classe molt activa la qual em donarà molt de joc per aprofundir amb aquest tema.

Finalment, avaluaré les activitats proposades, documentades amb fotografies i notes de camp on podreu veure tot el procés que hem passat en els 4 mesos de pràctiques.

OBJECTIUS

L'objectiu principal del meu treball és donar a conèixer als educadors, als futurs educadors i a qualsevol persona interessada en l'educació dels infants i les emocions, com posar en pràctica l'aprenentatge de la intel·ligència emocional a l'etapa d'Educació Infantil.

Objectius específics:

- Fomentar l'aprenentatge de la intel·ligència emocional des d'una edat temprada.
- Establir unes activitats beneficioses per un bon desenvolupament emocional.

FONAMENTACIÓ TEÒRICA

a. La intel·ligència emocional

Actualment, Daniel Goleman provoca un gran interès dins el món professional amb la seva definició d'intel·ligència emocional. Això fou, al 1995 quan va publicar el seu llibre *Intel·ligència emocional*, que va ser i segueix sent un gran impacte per als grans intel·lectuals. Així, Goleman va triomfar molt amb la seva definició, encara que no va ser ell qui la va crear, sinó que va ser Peter Selovey i John Mayer (1990) qui varen utilitzar el concepte per primera vegada: “La intel·ligència emocional consisteix en l’habilitat de conduir els sentiments i emocions, discriminar entre ells i utilitzar aquest coneixement per dirigir els propis sentiments i accions.”.

Goleman només va recollir aquest concepte i el va divulgar, ja que per ell la intel·ligència emocional és un concepte d’àmplia significació que inclou l’habilitat per motivar-se i persistir enfront a les frustracions, controlar impulsos i demorar gratificacions, regular els estats d’humor, evitar que les desgràcies obstaculitzen l’habilitat de pensar, desenvolupar l’empatia i l’esperança.

Segons Bisquerra, a partir dels noranta, la intel·ligència emocional és un tema d’interès general per part de la societat, de manera que comencen a aparèixer articles i llibres sobre aquest tema.

Per Goleman (1995: 43-44) la intel·ligència emocional consisteix en:

- *Conèixer les pròpies emocions*: El principi de Sócrates “coneix-te a tu mateix” es refereix a aquesta peça clau de la intel·ligència emocional: prendre consciència de les pròpies emocions, reconèixer un sentiment en el moment que ocorre. Una incapacitat que en aquest sentit ens deixa oberts a les emocions incontrolades.

- *Conduir les emocions*: La habilitat per conduir els propis sentiments a fi de que s’expressin de forma apropiada es fonamenta en la toma de consciència de les pròpies emocions. La habilitat per suavitzar expressions de ràbia, fúria o irritabilitat és fonamental en les relacions interpersonals.

- *Motivar-se a si mateix*: Una emoció sol impulsar-se a una acció. Per això, emoció i motivació es troben íntimament interrelacionades. Encaminar les emocions i la motivació fins l'assoliment dels objectius essencials per prestar atenció, automotivar-se, manejar-se i realitzar activitats creatives. L'autocontrol emocional porta a demorar gratificacions i dominar la impulsivitat, de manera que sol estar present en l'assoliment de molts objectius. Les persones que posseeixen aquestes habilitats tenen a ser més productives i efectives en les activitats que emprenen.

- *Reconèixer les emocions dels altres*: Un don de gent fonamental és l'empatia, la qual és basa en el coneixement de les pròpies emocions. L'empatia és la base del altruisme. Les persones empàtiques sintonitzen millor amb les subtils senyals que indiquen allò que els demés necessiten o desitgen. Això és lo que fa apropiades als professionals de l'ajuda i serveixen en sentit ampli (mestres, orientadors, pedagogs, psicòlegs, psicopedagogs, metges, advocats, etc.)

- *Establir relacions*: L'art d'establir bones relacions amb els altres és l'habilitat de conduir les emocions dels altres. La competència social i les habilitats que comporten són la base del lideratge, popularitat i eficiència interpersonal. Les persones que dominen aquestes habilitats socials són capaços d'interactuar de forma suau i efectiva amb els altres.

Així mateix, tal i com esmenta Shapiro, L.E, la intel·ligència emocional és una de les habilitats fonamentals de la vida que s'hauria d'ensenyar des de l'edat més temprada al sistema educatiu.

És important saber des de quin punt volem ensenyar la intel·ligència emocional, per això mateix em de partir de conèixer primer tots els aspectes que la componen i a la vegada, conèixer cada aspecte com es compona.

Per tant, a la part a la que respecta les emocions, sabem que n'hi ha molts d'autors que parlen de quines són o no les emocions bàsiques. En aquesta proposta ens anem a centrar en les 5 emocions bàsiques segons na Silvia Palou, les quals parla al seu llibre *Sentir y crear*. Na Silvia Palou esmenta que són cinc les emocions bàsiques: l'alegria, la tristesa, la por, la ràbia i l'amor. Aquesta darrera, l'amor, és el punt fort de les emocions, és a dir que a partir d'aquesta sorgeixen les altres.

Na Maria José Cabello, psicopedagoga, a la revista *Psicopedagogía Magma* esmenta que per influir positivament dins el desenvolupament de les habilitats relacionades amb la intel·ligència emocional és necessari conèixer les característiques generals dels infants als quals anem a fomentar aquest concepte.

En el cas d'aquesta proposta, els infants de 3 anys es caracteritzen per l'activitat constant, estant molt pendent de tot allò que els envolta, del seu propi món. Tenen una imaginació desbordant i careixen de límits. Per això, és important que aprenguin compatir i deixar de pensar en sí mateixos per tal de respectar als seu companys.

Per poder adaptar aquesta proposta als altres nivells d'Educació Infantil, també esmentaré lo que ens aporta na Maria José, doncs els infants de 4 i 5 anys han d'estar segurs de si mateix i tenir confiança. Comencen a desenvolupar molt més el joc simbòlic i ja comencen a gaudir de la relativa estabilitat i de l'autonomia completa, encara necessiten normes i límits. A més, ja comencen a expressar els seus sentiments, de manera que podem augmentar les propostes que veurem més endavant potenciant i millorant el desenvolupament de la intel·ligència emocional.

b. Importància de la intel·ligència emocional a l'escola

És important destacar que degut a les noves tecnologies, sobretot, la vida en família es va dispersant i són els mateixos pares i mares els que deixen que sigui l'escola qui ha d'ocupar-se de les carències emocionals i socials dels infants. També, hem de dir que això és degut al temps que passen els infants al centre, ja que serà on aprenguin d'una manera més significativa les accions fonamentals per viure. Així doncs, hem d'intentar que l'escola i la família estiguin més unides que mai, ja que no podem contradir als infants des d'un punt o un altre, hem de fomentar la col·laboració entre família-escola.

Per aquesta mateixa raó, és molt important que els mestres rebin un aprenentatge sobre la intel·ligència emocional, per tal de poder portar a terme la intel·ligència emocional a l'escola. Existeixen ja molts llibres que presenten propostes didàctiques per com ensenyar la intel·ligència emocional a l'escola, com adquirir-la i com canalitzar les nostres emocions, i a la vegada molt llibres per presentar aquest concepte als infants, com són els llibres de Anna Llenas, Patricia Geis i Sergio Folch, o Daniel Goleman per intensificar la teoria.

Com bé hem après a la universitat, l'educació emocional es troba en el punt màxim de l'educació, i molts de mestres, actualment, s'estan formant dins aquest camp per recollir informació i així poder transmetre-la als seus infants.

Des de fa temps, es fomentava sobretot el desenvolupament intel·lectual dels nens i nenes, les qualificacions baixes en assignatures troncal com llengua i matemàtiques era allò que més importava, encara que des de fa uns anys els educadors i educadores s'han començat a donar conta que lo que realment importa i presenta una gran carència dins la societat infantil és la intel·ligència emocional. Els educadors no només han de recórrer als afectes, motivació i experiència immediata, sinó que han de dedicar-se a educar a l'afecte mateix. (Goleman, 1995).

Uns dels aspectes fonamentals que ha de fomentar un mestre és el desenvolupament integral dels seus alumnes, l'aspecte físic, social, afectiu i cognitiu. Per això, és molt important treballar a l'escola la intel·ligència emocional, especialment en l'educació infantil, quan els infants formen la seva personalitat.

Gómez Bruguera, 1998, esmenta que la intel·ligència emocional genera l'estat intern de compromís amb un mateix, de seguretat, de confiança, de llibertat, el qual crea l'assossec en la persona i, per consegüent en l'ambient. Aquest assossec generalitzat i indispensable per a que les relacions flueixin riques, creatives, vives, tranquil·les, com si cada persona tingués el seu espai i el seu temps, en un espai i temps comú.

La vida a l'escola estableix un vincle molt fort alumne-mestre degut al temps que passen junts i a que són el pilar fonamental de la seua ensenyança. Els infants es guien pels comportaments i conductes del mestres, és a dir imiten en molts aspectes, per això hem de mantenir sempre present el currículum ocult i com a educador/a ha de tenir molt clar allò que volen mostrar.

METODOLOGIA UTILITZADA

La meva proposta didàctica esta guiada per un enfoc constructivista de manera globalitzada i activa que permeti l'autonomia de construcció dels aprenentatges emocionals de manera significativa. A més, serà molt flexible, ja que ens guiarem segons les necessitats i la maduració cognitiva dels infants.

Els propis infants seran els que construeixin el seu propi aprenentatge a través de la reflexió i de la realització de les meves propostes.

El paper del mestre, tutor, mestra de suport, psicopedagog o en el meu cas, alumna en pràctiques, serà de mediador de l'aprenentatge i únicament de guia per explicar en què consisteix i com realitzar les activitats. Ajudarà en la reflexió de l'aprenentatge sempre que sigui necessari, però establint límits per tal de que sigui el propi infant el creador del concepte.

Al final de cada proposta, l'encarregat podrà fer preguntes que facin reflexionar als infants sobre el seu aprenentatge, per veure què, com i quant coneixement han adquirit. La reflexió final els ajudarà a canalitzar tot allò après.

Es farà avaluació i autoavaluació final per poder comprovar si la proposta ha anat bé, que és pot millorar i si cal o no repetir-la les vegades que siguin necessaris per completar l'aprenentatge del la intel·ligència emocional.

PROPOSTA DIDÀCTICA

Aquesta proposta didàctica està destinada als alumnes de 3 i 4 anys del col·legi de s'Olivera, encara que la podem utilitzar en qualsevol altre centre. L'elecció de l'edat i del centre no es troba guiada per cap objectiu, encara que dins aquesta edat és quan els infants són més conscients de les emocions que senten, tant ells mateixos com les dels companys. També, cal destacar que la proposta en sí pot adaptar-se per els altres cicles d'Educació Infantil.

La proposta consta de 6 activitats que es faran gradualment i es repetiran durant cada nivell d'infantil, augmentat la seva dificultat per veure el desenvolupament que han adquirit amb aquesta. A més, la repetirem més d'una vegada provocant una millor adquisició de la intel·ligència emocional.

El grup classe amb el que s'ha realitzat l'activitat està format per 13 nens i 12 nenes, dels quals trobem un nen amb NEE i una nena amb NESE. També és un grup que presenta un vincle afectiu molt fort amb el tutor, és una classe molt activa, la qual els costa mantenir l'interès per activitats guiades, ja que els predomina molt el joc lliure. En general, és un grup que llevat alguns infants, tenen un lent desenvolupament maduratiu.

Per altra part, malgrat l'existència de dos infants amb NEE i NESE, he de destacar que no he hagut d'adaptar cap activitat, encara que he necessitat sempre un mestre de reforç o un AT per tal d'ajudar-me amb el desenvolupament de les activitats.

En el cas de l'infant amb NEE, presenta Síndrome de Down. És un nen amb molta autonomia que es desenvolupa molt ràpidament. Entén tot allò que se li diu i es capaç de comunicar-se poc a poc. Li costa molt estat atent davant l'assemblea i qualsevol activitat, per això és necessari l'actuació d'un mestre de reforç per intentar ajudar-lo a cridar el seu interès.

La nena amb NESE té una discapacitat auditiva de naixement a les dos orelles, però porta audiòfons, de manera que escolta molt bé i com he dit abans, no cal adaptar cap activitat. És clar que sempre hem d'estar atents per veure si ens escolta o no, per qualsevol problema tècnic.

Per assolir els objectius de la intel·ligència emocional hem de seguir un procés lineal, és a dir anar aprenent concepte a concepte per més tard aprendre a canalitzar i conduir les emocions, la imatge personal i la interacció amb els demés, per finalment adquirir de ple la intel·ligència emocional.

a. Objectius

Els següents objectius els he redactat segons els objectius principals per adquirir la intel·ligència emocional que esmenta en Daniel Goleman.

1. Adquirir el coneixement de les emocions.
  - 1a. Conèixer les 5 emocions bàsiques (amor, alegria, tristesa, ràbia i por)
  - 1b. Reconèixer i identificar les pròpies emocions
  - 1c. Reconèixer les emocions dels altres
  - 1d. Representar les emocions
  - 1e. Experimentar amb les pròpies emocions
  - 1.f Desenvolupar la capacitat de comprendre i regular les emocions

2. Fomentar la interacció socials amb els altres
  - 2a. Respectar als demés
  - 2b. Empatitzar amb els altres
  - 2c. Desenvolupar la cooperació com a grup
  - 2d. Millorar la pràctica de resolució de problemes
  - 2e. Fomentar la comunicació oral
  - 2f. Potenciar el torn de paraula
  - 2g. Potenciar actitud de respecte i tolerància entre el grup classe

3. Fomentar la pròpia imatge personal
  - 3a. Valorar-se a un mateix
  - 3b. Potenciar l'autoestima
  - 3c. Fomentar estratègies per al desenvolupament de les competències bàsiques per a l'equilibri personal

b. Continguts

- Continguts conceptuals:

- La competència emocional
- Les emocions bàsiques: alegria, tristesa, ràbia, por i amor.
- La imatge d'un mateix
- La imatge dels altres
- El respecte i l'empatia

- Procedimentals:

- La canalització de les emocions
- El reconeixement de les emocions en un mateix i en els altres.
- La representació de les emocions
- L'expressió de les emocions.

- Actitudinals:

- La pròpia autoestima
- L'autonomia
- L'autocontrol

c. Activitats

PRIMERA ACTIVITAT:

CONÈIXEM LES EMOCIONS: “PAQUITO I LA LOCOMOTORA DE LES EMOCIONS”

Per donar pas a la intel·ligència emocional, començarem presentant les 5 emocions bàsiques amb un conte que he creat. Aquest està relacionat amb la temàtica de la classe a la que estic de pràctiques “Les locomotores”, però sempre podem jugar amb el personatge principal i el vehicle. És molt important que les activitats tinguin interès per als infants, així prestaran molta més atenció.

Objectius

1a, i 1b.

Desenvolupament

Per començar el conte, tots els infants de l'aula s'asseuran a l'estora en cercle, per tal de que tots puguin tenir vista al fons interactiu. Una vegada que aconseguim l'interès dels infants, començarem a contar el conte.

A continuació, podem veure la transcripció del conte i de com presentar-ho als infants.

“Avui us vaig a contar la història d'en Paquito, el conductor de la locomotora de les emocions.

- *“Sabeu què són les EMOCIONS?”*

Doncs, en Paquito ens ajudarà a conèixer les emocions amb la seva màgica història.

Un dilluns de matí, en Paquito va sortir de casa com sempre amb la seva motxilla i el seu esmorzar, directe cap a la seva locomotora. Avui havia de fer un recorregut molt, molt, molt llarg.

En Paquito va encendre el motor de la seva locomotora i .. “Chu, chu...” va començar a rodar. Anava molt ràpid fins que va haver de parar en la primera parada on hi havia en Tristor esperant. Aquest va pujar plorant i plorant. En Paquito li va dir:

- *“Què et passa?”*
- *“M'he fet mal al cap, i estic molt trist!!”*

En Paquito li va fer una carícia al cap i un petó i li va dir:

- *“Moltes gràcies, ara estic millor!”*

Així doncs, tots dos van continuar el seu camí amb la locomotora de les emocions. “Chu, chu...”

Després de continuar una bona estona, ens vam aturar a un altra parada. La ràbia va entrar molt enfadada i cridant. Com aquell dia, na Ràbia es va aixecar tard del llit, no li va donar temps a veure els seus dibuixos preferits, però en Paquito va agafar un rellotge de la seva motxilla i li va regalar. Ara na ràbia continuava enfadada i rabiosa, però sabia que mai arribaria més tard.

“Chu, chu...” varen continuar el seu viatge, quan de sobte es va posar tot focs, van aparèixer uns núvols molts negres i es van escoltar trons i llamps. A la tercera parada, hi va entrar en Poruc molt espantat. Li feia por els trons, i tremolava moltíssim. En Paquito li va dir:

- *“Tanca els ulls i conta fins a 3, així allò que et fa por desapareixerà.”*
- *“1, 2, 3!!”*

Els núvols es van anar i el sol tornà a sortir. La locomotora va continuar el seu viatge. I a la següent parada hi estava en Ale, molt content amb un somriure molt gran. Va pujar al vagó cantant: Estic content, nananana. En Paquito va dir: “Oh que alegre que estàs Ale!!!”

La locomotora estava apunt d'arribar a l'última parada. I al arribar va entrar l'Amor, que repartia petons i abraçades per a tots. Tots l'estimaven i tots eren molt amics. Així, van continuar el seu viatge fins arribar a l'escola on aprendrien molt.”

Com bé he explicat, el conte és interactiu, així que a mesura que van sortint els personatges principals de la nostra història, els infants aniran aferrant les figures que he creat de les emocions. A més, hem de tenir en compte que cada vegada que mencionem una emoció l'hem de caracteritzar amb la cara i la veu, això ajudarà molt a reconèixer-les.

Després de realitzar el conte és interessant presentar un a un les titelles de les emocions preguntant als infants quan senten ells o elles aquella emoció en concret.

Materials

- Figures emocions
- Figures alternatives (núvols, sol i llamp)
- Fons del conte
- Conte

SEGONA ACTIVITAT: RECONeixEM LES EMOCIONS

He fet un dau amb una caixa de cartró, que després he decorat i folrat amb 5 fotografies originals de les 5 emocions bàsiques. Aquestes fotografies les podem variar sempre i quan tinguin la llicència de Creative Commons.

Objectius

1c, 1d, 2e,

Desenvolupament

L'activitat consistirà en llençar el dau d'un en un i segons la imatge que ens surti, l'infant haurà d'identificar-la i després representar-la amb la cara o amb una situació. En aquest cas, ho he fet amb parelles, amb el company o companya que elegeixen, ja que així es senten més còmodes i menys pressionats.

Podem variar-la segons la iniciativa del nostre grup d'aula o segons les vegades que ho haguem repetit.

L'activitat acabarà quan ho hagin fet tots o quan el mestre o tutor ho cregui convenient. La podem repetir tantes voltes com vulguem, ja que és una activitat molt activa per a ells.

Materials

- Caixa de cartró
- Fotografies amb LLCC

TERCERA ACTIVITAT: REPRESENTEM LES EMOCIONS

Per aquesta activitat, he modificat una caixa de cartró i 5 boles de suro. Cada una d'aquestes boles de suro representa una de les 5 emocions bàsiques. Aquestes es trobaran dins la caixa, a la que anomenem "La caixa de les emocions".

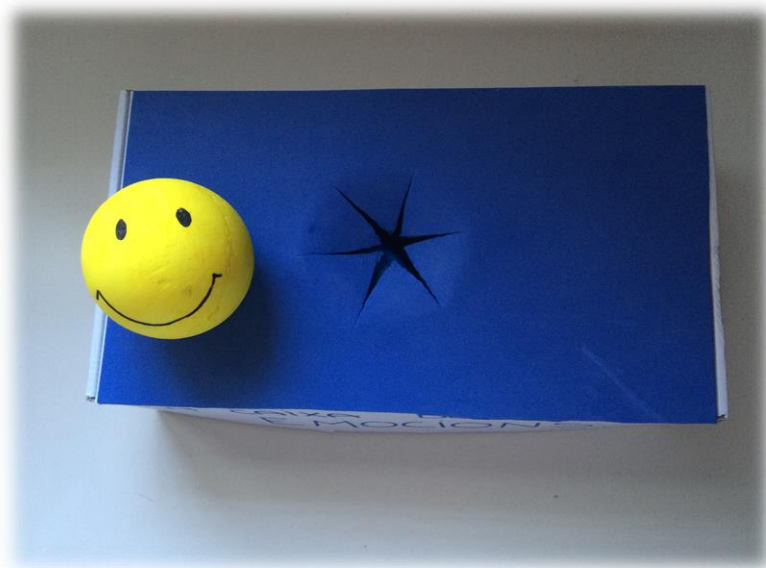

Objectius

1b, 1c, 1e, 1f, 2a, 2c, 2e.

Desenvolupament

L'activitat consisteix en que l'infant agafi una bola de la caixa sense que cap altra company o companya el vegi, i una vegada identificada l'emoció de la bola, l'infant haurà de representar-la davant els altres companys i companyes per tal de que l'endevinin.

Abans de començar a realitzar l'activitat, la tutora o guia de l'activitat en qüestió, demanarà que es faci un cercle on tots s'asseuran. Presentarà les 5 boles de les emocions i la caixa d'una manera més creatiu dient que el conductor Paquito del nostre conte, els ha portat aquesta màgica caixa perquè l'ajudem a identificar als seus clients.

Una vegada presentada l'activitat i aconseguit l'interès dels infants, començaran a jugar. Segons el nivell de desenvolupament autònom que creiem que tenen els infants, podran agafar les boles amb ajuda de la mestra o tutora o d'un company per identificar-les, si el creiem convenient.

La representació de l'emoció la guiarem a que sigui en forma de teatre, encara que si els infants no estan preparats ho podran fer de manera oral o amb gestos.

Materials

- Caixa
- 5 boles de suro
- Pintura
- Papereria per decorar

QUARTA ACTIVITAT:

LA MILLOR PERSONA DEL MÓN

Aquesta proposta pretén fomentar l'estima d'un mateix amb els infants, aconseguint que cadascun d'ells es senti la millor persona del món, que tots són com són i no hi ha ningú que sigui pitjor que nosaltres.

Per realitzar-la he agafat una caixa que es pugui obrir i tancar fàcilment, en la que he posat un mirall.

Objectius

2f, 2g, 3a, 3b, 3c

Desenvolupament

L'activitat començarà amb una assemblea a l'estora, on presentarem la caixa de la millor persona del món. Invitarem als infants a mirar dins aquesta caixa, on hi és amagada la millor persona del món, aquella que sempre ens acompanya, que és la més guapa, la més bona, el millor amic o amiga...

Abans de fer que les infants vagin mirant un a un la caixa, els advertim que és un secret i que tenen que mirar sense dir el que veiem. Tot això els crearà un gran interès.

Una vegada expliquem tot allò necessari per el desenvolupament de l'activitat, aniran un a un mirant que hi ha dins, de manera que es veuran a si mateixos.

Quan ja hagin mirat tots els infants dins la caixa, es demana que és realment lo que hem vist, i arribarem a la conclusió de que tots ens hem vist a nosaltres mateixos, que tots nosaltres som la millor persona del món, siguem com siguem, que hem d'estar molt contents de ser com som.

Materials

- Caixa
- Mirall
- Papereria decoració

CINQUENA ACTIVITAT:

EL JOC DE LES CADIRES

Aquesta activitat consisteix en el joc tradicional de les cadires amb música, però amb una variació. En comptes de eliminar una cadira i un nen o nena cada vegada que pari la música, només eliminarem la cadira, però l'infant continuarà dins el joc i s'haurà de seure amb un company, de manera que cap infant quedi sense cadira.

Objectius

2a, 2b, 2g

Desenvolupament

Per realitzar l'activitat posarem totes les cadires necessàries fent un cercle. Abans de començar el joc, els explicarem clarament quines són les normes, fomentant el respecte entre companys i l'empatia, ja que cap infant s'ha de quedar sense cadira.

Sonarà la música i donaran voltes caminant pel costat de les cadires. La mestra o guia llevarà una cadira cada ronda abans de parar la música, i al parar de sonar la música tots hauran d'estar asseguts a una cada cadira: ho podran fer un damunt l'altre, dos a una mateix cadira, etc. Sempre hauran de pensar moltes formes de fer-ho. Quan aconseguixin compatir una cadira amb un company o més, els motivarem positivament.

Materials

- Cadires
- Música

SISENA ACTIVITAT: BOCA I ORELLES

Aquesta proposta consisteix en la creació de d'un nombre determinat d'orelles i 2 o 3 boques, segons els infants d'aula, per fomentar el torn de paraula a les assemblees d'aula.

Objectius

2a, 2c, 2d, 2e, 2f i 2g

Desenvolupament

Per desenvolupar aquesta activitat, primer hem de presentar el nostre material explicant per a què volem que serveixi. Els direm que és molt important respectar el torn de paraula, per així poder escoltar-nos entre tots, ja que si parlen tots a la vegada no escoltarem a ningú.

Una vegada presentat el material, els donarem una orela a cadascun. Les 2 o 3 boques que hi ha les tindrà primer el tutor o mestra i les anirà passant segons qui tingui que parlar. Després, el treball serà dels mateixos infants, ja que s'hauran de passar les boques segons qui així la mà per demanar el torn de paraula, ja que només podrà parlar qui tingui la boca a la mà.

L'orella té l'objectiu de fer recordar als infants que les orelles serveixen per escoltar, i per tant sempre que tinguem l'orella a la mà hem d'escoltar molt atents.

Materials

- Orelles plastificades
- Boques plastificades

d. Avaluacions

Abans de començar a avaluar les meves propostes, he de dir que degut al poc temps que he tingut per realitzar-les no podem fer una avaluació completa, ni confirmar a grans termes que s'aconsegueixen els objectius de la proposta al cent per cent. És clar que en general les activitats han estat beneficioses i els infants han adquirit els aspectes que jo pretenia, però hagués estat més complet si hagués realitzat la proposta dins un llarg termini i repetint les activitats de manera més continua i gradual, augmentat la seva dificultat per veure encara més els seus efectes. Però malgrat això, he de dir que estic molt contenta amb els resultats.

He realitzat una rúbrica amb un ítems generals que puguin resoldre els meus dubtes sobre les activitats, de manera que puguem veure si han estat beneficioses o no.

A més, vull destacar que abans d'emplenar la rúbrica de cada proposta hauríem d'haver estat present durant l'activitat i interactuar amb ells durant aquesta, per així poder agafar quant més informació possible millor sobre el procés i l'adquisició de tot l'aprenentatge significatiu.

A continuació, podem veure la rúbrica que he redactat i més endavant, l'avaluació de cada una de les propostes segons les anotacions obtingudes.

ACTIVITAT:			
DATA:			
N^a ALUMNES:			
ÍTEMS	SI	NO	DE VEGADES
S'han assolit els objectius			
Han aconseguit respectar-se mútuament			
Han millorat la pràctica de resolució de problemes			
Han gaudit aprenent			
Han participat autònomament			
S'ha produït el treball en equip			
S'ajuden entre ells			
Han identificat les emocions			
Han empatitzat amb els companys			
Han representant les emocions			
Han desenvolupat el respecte de la tolerància en grup			
Han fet servir el torn de paraula			
Han desenvolupat la comunicació i expressió oral			
Han potenciat la seva autoestima			

En quant a la primera activitat, *Coneixem les emocions*, ha estat plenament enriquidora. Els infants han après les 5 emocions bàsiques a partir d'un conte, el qual ja els interessava degut a la locomotora que hi havia dibuixada, i a més, han aconseguit canalitzar-les de manera que, després d'escoltar el conte, han estat capaços de posar exemples de la vida diària on han sentit l'emoció en qüestió. Per aquesta edat és molt difícil explicar-se, ja sigui per la vergonya que tenen al parlar o simplement perquè encara no tenen un vocabulari ample per obrir-se, però malgrat això, han pogut expressar-les i reconèixer-les de les seves pròpies situacions.

Aquesta activitat ha estat la més simple, però crec que és una de les incondicionals que podem realitzar a la nostra aula per donar inici a la intel·ligència emocional o simplement, a les 5 emocions bàsiques.

Reconeixem les emocions és una activitat un poc més complexa, perquè requereix l'habilitat motriu per agafar el dau i llançar-lo i a la vegada, hem d'aconseguir reconèixer les emocions d'una fotografia real. A més, te la complexitat de que al ser un joc grupal, els infants han de respectar el torn de joc, no poden agafar el dau i llançar-lo quan vulguin, sinó que hi ha establert

un ordre, de manera que els ha ajudat a controlar els seus impulsos respectant el torn de joc i a la vegada als companys.

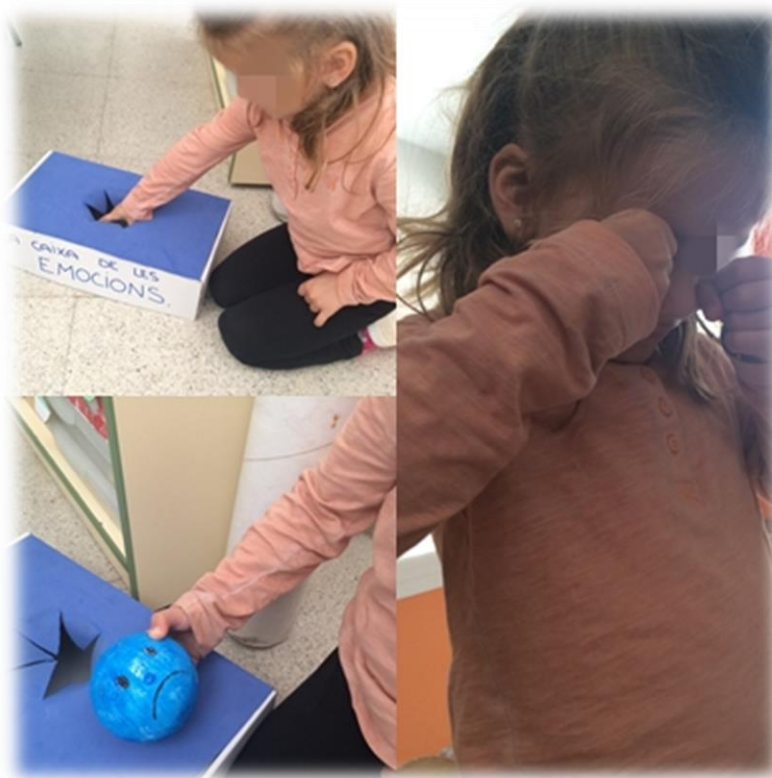
La part del reconeixement de les emocions va ser molt satisfactòria. Tots els infants van reconèixer-les sense cap dificultat. De fet, les recordaven perfectament del conte que van escoltar dos dies abans. En quant a la representació de l'emoció, he de dir que en general va destacar. Molts dels nens i nenes realitzaven l'emoció a la seua cara sense cap problema, encara que alguns infants els costava més presentar-les, però amb ajuda dels companys i la imitació ho van aconseguir.

M'hagués agradat repetir-la dos vegades més, per veure realment si la representació que realitzaven era aleatòria, per imitació o per l'ajuda del companys, o en l'aspecte positiu, perquè havien adquirit el concepte de l'emoció plenament. És clar que alguns infants ja tenien molt present el significat de l'emoció, ja que a més de representar-la a la cara em posaven una situació que els havia passat. Això els ha ajudat molt a potenciar la comunicació oral davant el grup i l'adult.

La caixa de les emocions va estar una activitat molt activa que va assolir plenament tots els objectius. Van entendre la intenció del joc, agafar una pilota i identificar l'emoció per després representar-la. A més, el fet d'agafar la pilota en secret els feia tenir molt més curiositat per quina emoció havia agafat el company. Van atendre més de 5 minuts jugant a aquest joc, de fet ens va donar temps a fer la ronda completa i repetir el joc una ronda més.

L'opció de representar l'emoció amb un company els feia estar més segurs de si mateixos i els ha potenciat, una altra vegada, la comunicació oral, ja que quan no sabien que fer o tenien vergonya els vaig demanar que parlessin entre ells, per veure que podien fer. Aquesta proposta va anar molt bé, no només parlava la parella elegida, sinó que els companys i companyes asseguts a l'assemblea els donaven situacions i petites anotacions per tal de representar l'emoció que havia tocat. Molts d'ells vam posar l'exemple de estar trist quan es peguen, i això també va servir per treure altres temes de resolució de problemes.

Deixant de banda les activitats més relacionades amb les emocions, passem a la part de la creació de la imatge personal. L'activitat de **La millor persona del món** va crear molt interès en els infants. Aquesta va provocar la major concentració que mai havíem vist a l'aula, aguantant interessats i en silenci els 10 minuts o més que va durar el desenvolupament d'aquesta. Varen millorar molt el respecte als companys i el torn de joc, ja que tenien molt d'interès per veure

qui era la millor persona del món, i de fet, com es quedaren molt emocionats al veure la resposta encara volien esperar més per veure el resultat final de tots els companys, ja que la condició del joc era mirar dins la caixa i guardar el secret fins el final del joc. Varen controlar els seus impulsos molt subtilment.

A l'hora de reflexionar sobre què havíem vist, alguns infants van començar a dir que havien vist a la seva mare o el seu pare, cosa que va crear una imitació entre altres companys i vàrem haver de tornar a mirar un a un, qui ho necessites, qui realment hi havia a la caixa. És molt natural que els infants vegin al seu adult referent com la millor persona del món. Pot ser, que aquest fet ens paregui un inconvenient per realitzar aquesta activitat amb infants de 3 i 4 anys, encara que al tornar a fer l'activitat i reflexionar amb ells, de manera que potenciem la comunicació oral, accepten que tots som la millor persona del món, i per això la mare o el pare també ho poden ser.

A més, una variant que vaig utilitzar per donar a entendre que havien de dir la veritat de qui veien a la caixa, era proposant fer un altre joc després d'aquest, dient què ens agradaria que

sortís a la caixa. Així, els infants van acabar l'activitat com jo realment tenia planejada, es van complir tots els objectius i després, vàrem realitzar el joc de imaginar-nos que veiem al mirall.

Hem de ser capaços de ser flexibles amb activitats amb un objectiu tan clar, de manera que pugem assolir les nostres propostes, els infants aprenguin i a més, gaudeixen dels nostres recursos, que és lo realment essencial a aquesta edat.

El *joc de les cadires* ha estat una activitat que ha requerit la repetició d'aquesta moltes vegades. El egocentrisme a aquesta edat és molt freqüent. Com ja vaig esmentar, l'idea principal del joc és que cada vegada que para de sonar la música hi haurà una cadira menys, però no s'elimina cap infant, de manera que hem de compartir cadira. En aquest moment, molts de nens i nenes volen seure a la mateixa cadira que estaven al començament, fent-la seva i no volen entendre que cap infant té una cadira en concret, sinó que tots juguem amb totes. Això, fou un fet que dificultà molt el funcionament de les primeres rondes, però a mesura que anaven motivant als infants a compartir una cadira amb quant més nens i nenes millor, tots van volien compartir.

En definitiva, és van assolir els objectius. He de dir que malgrat que va costar realitzar el joc, els infants van gaudir molt i van potenciar el respecte al companys, l'empatia pels companys que no tenien cadira i sobretot, el sentiment de compartir, ja que va arribar un moment que tots oferien la seva cadira. És sentien molt orgullosos de seure amb més d'un company.

Per acabar amb les activitats, parlarem de *Boca i orelles*. Aquesta última ha estat molt innovadora per ells. A l'assemblea sempre utilitzaven el torn de paraula aixecant la mà, però al aixecar la mà sempre unien el "Jo, jo, em toca a jo" i això continuava creant molt de soroll a l'aula. Després d'utilitzar les boques i les orelles a 3 rondes diferents, puc dir que els meus objectius es van assolir.

A la primera ronda, la d'explicació i de prova, va haver alguns infants que van seguir les indicacions molt bé, fins i tot és queixaven davant altres companys dient que no podien parlar en aquell moment perquè no tenien la boca i li tocava a un altra companya.

Tant el respecte pel torn de paraula com les estratègies de resolució de problemes s'han potenciat molt amb aquesta activitat. El fet de tenir l'orella a la mà, que et fa pensar tota l'estona en "escoltar", els ajuda molt més a concentrar-se.

Crec que és un material molt pràctic i fàcil de fer, que es podria posar en pràctica des de mitjans de primer trimestre, després de l'adaptació de P3, per poder-lo utilitzar durant tot el cicle d'infantil, o fins que el tutor vegi que han adquirit tanta autonomia a l'hora de respectar el torn que no faci falta el material.

Una vegada avaluades totes les meves propostes, és convenient **autoavaluar** el meu treball de manera que pugui veure si ha hagut mancances o aspectes a millorar, per tal de poder tornar a fer la proposta en un futur amb els nous ítems i que així sigui cada vegada més satisfactòria i beneficiosa per als infants. És molt important ser conscients dels nostres errors per tal de millorar la nostra feina i mai parar de formar-nos i créixer gradualment. Hem de ser fidels amb nosaltres mateixos i acceptar que no sempre ens sortiran les coses a la primera, i per això hem de fer i refer les nostres accions fins que estem totalment segurs de que així és com ha de ser.

L'autoavaluació és un procés d'investigació personal i autocrític que ens implica a fer-nos un diàleg interior amb nosaltres mateixos per valorar els nostres coneixements i el nostre treball realitzat, per poder, sempre, millorar en qualsevol aspecte.

Per aquesta autoavaluació he decidit realitzar unes preguntes que seran reflexives, autocrítiques, qualitatives i quantitatives. Aquestes preguntes les podem redactar prèviament en un foli, de manera que les puguem respondre cada vegada al acabar una activitat.

Personalment, les he respòs al acabar totes les propostes, però per una pròxima vegada, penso que es millor fer-lo seguidament acabada l'activitat, tant mateix com la rúbrica d'avaluació de cada proposta.

Les preguntes de la **autoavaluació** són les següents:

- “S’han assolit els meus objectius?”
- “Si ha hagut problemes, he pogut donar solucions al moment?”
- “Han entès les instruccions del joc?”
- “Han estat les instruccions clares i concises?”
- “El material ha cridat l’atenció?”
- “El material ha estat suficient?”
- “Els ha ajudat a mantenir l’atenció?”
- “Han estat activitats molt guiades?”
- “He interactuat molt?”
- “Hauria d’haver interactuat més?”
- “He fomentat la cooperació entre el grup?”
- “He pogut adaptar variacions de joc?”
- “He estat flexible segons les necessitats dels infants?”
- “He dedicat el suficient temps per activitat?”
- “En cas de repetir l’activitat, encara hi havia interès o he de canviar la metodologia del joc”?

Quan es finalitza una proposta didàctica, un projecte de millora, un treball qualsevol... mai acabes d'estar totalment satisfet amb allò que s'ha produït, per això crec que és fonamental la posterior reflexió amb tu mateix, responent unes preguntes i poder valorar el teu treball. D'aquesta manera després d'acabar la meva proposta, em vaig preguntar totes aquestes preguntes que hem llegit més a dalt.

En conclusió, crec que la proposta didàctica s'ha produït pel camí que jo esperava. He aconseguit que els infants adquireixen els objectius de la intel·ligència emocional d'una forma dinàmica i lúdica. Han après a canalitzar les seves emocions i a poder representar-les i

expressar-les als demás, han aconseguit respectar tant a si mateixos com als altres i a ser empàtics amb els companys.

Com a punt feble de la meva proposta, penso que hagués estat oportú realitzar-la en un temps determinant més llarg, per poder valorar-la millor, encara que amb aquest treball no finalitzo la meva proposta, ja que estic disposta a tornar-la a fer, amb alguna millora en el material per tal de potenciar-la encara més, i poder veure els seus efectes positius de manera gradual durant tot el cicle d'Educació Infantil.

MÉS RECURSOS PER ADQUIRIR LA INTEL·LIGÈNCIA EMOCIONAL: EL MEU BLOC

Sempre m'ha agradat el tema de les noves tecnologies, el poder mostrar al món les meves reflexions, les meves curiositats, descobriments, idees... Així, amb el descobriment del bloc a l'assignatura de Bases Didàctiques a la Primera Infància vaig estar pensant en què podria crear una pàgina on mostrar els meus descobriments sobre l'educació.

Una vegada que em vaig decidir per crear el bloc, vaig pensar en què es podria basar, i ja que un dels temes que sempre m'ha cridat molt l'atenció ha estat l'Educació Emocional, em vaig decidir finalment per crear un bloc sobre la intel·ligència emocional, que després m'ajudaria amb la creació del meu TFG i que complementaria molt la proposta didàctica.

Al meu bloc, anomenat *L'aula de n'Andrea. La intel·ligència emocional*, esmento totes les activitats que he creat per la meva proposta didàctica, a més de recomanar llibres sobre emocions i altres recursos d'interès. (Veure annex 6: link del bloc)

Encara no he acabat amb la creació d'aquest bloc, ja que cada dia em sorgeixen noves idees per expressar-les, així que esper tenir temps lliure per dedicar al meu bloc, continuar oferint recursos sobre la intel·ligència emocional i contagiar la meva curiositat i desig per ensenyar als més petits aquest nou concepte que ens envolta cada dia.

CONCLUSIONS

Una persona mai acaba d'aprendre i de formar-se, i per això és molt important ser conscients de que les coses s'han de millorar, revisar i continuar augmentant-les i innovar-les segons les necessitats que tenim. De fet, mai acabem de concloure un resultat, ja que sempre podem treure millores i millores d'un gra de sorra.

Finalitzats els 4 mesos de la posada en pràctica de la meva proposta didàctica arriba l'hora de concloure i ser conscients de la finalitat que ha tingut aquesta proposta.

Amb aquest treball he donat informació sobre lo que realment és la intel·ligència emocional, un concepte que molt poca gent coneix i valora. Les 8 intel·ligències de Gartner són conegudes a nivell mundial, encara que no s'arriba a concloure quines les componen, per això mateix, la intel·ligència emocional s'ha d'ajudar a adquirir-la, ja que és aquella que ens ajuda a sentir, entendre, controlar i modificar els nostres estats emocionals i a la vegada, els dels altres. De manera, que és fonamental que com a mestres la puguem desenvolupar a les nostres aules des de ben petits.

Cada vegada n'hi ha més autors que ens ajuden a posar en pràctica la intel·ligència emocional, encara que si no la coneixes de pròpia mà, és molt difícil saber encaminar-la. Per això, també obro un debat sobre si seria important que els educadors tinguessin cursos o tallers per aprendre a desenvolupar-la amb els infants, encara que cada vegada hi ha més i més recursos sobre aquest tema.

Hem pogut veure que l'adquisició de la intel·ligència emocional té molts de beneficis per als infants que els ajuda, no només a créixer com a bones persones, sinó a desenvolupar-se en totes les altres àrees de l'educació i la vida.

Posar-lo en pràctica a una escola ha estat la millor idea que pugés haver tingut, ja que així només no he investigat un tema i proposat unes activitats, sinó que les he pogut avaluar de primera mà, i veure si els meus objectius s'han assolit o no, de quina manera i com encaminar les activitats de manera que siguin lo més beneficioses possibles.

És un fet que els infants han d'aprendre a controlar les seves emocions, tant les positives com les "inapropiades". Hem d'ensenyar-los a controlar les seves ràbies, entre altres, però mai tancar-les, sinó deixar-les anar, canalitzar-les adequadament. Hem de fer-los reflexionar sobre que passa i com passa, fent que entenguin la manera d'actuar segons com es sentin, hem de oferir-los estratègies per mostrar les seves emocions, involucrar-los dins el món emocional, han de ser capaços de crear ells el seu propi aprenentatge a partir de les nostres dedicacions. Per això, com esmenta en Benjamin Franklin: "Dime y lo olvido, enséñame y lo recuerdo, involúcrame y lo aprendo."

Per això mateix, crec que aquesta proposta ha de ser reutilitzada en altres centres i aules perquè ha millorat molt el desenvolupament integral dels meus infants de pràctiques. He aconseguit centrar la seva atenció més de lo habitual i han pogut expressar les seves emocions quan es sentien malament amb un tema personal, com va ser la marxa del seu tutor de referència, el qual tenien un gran vincle afectiu amb ells i que els va costar molt l'adaptació amb la mestra substituïda. A mesura que anava fent les meves activitats, els infants van comunicar i expressar la seva emoció de tristesa davant la falta del seu tutor. És un fet comprovat que han potenciat les seves estratègies de comunicació i han pogut identificar la seva emoció i canalitzar-la d'una manera positiva. En definitiva, puc garantir que s'han assolit els meus objectius de cara a la intel·ligència emocional, i a més, ha donat peu a adquirir altres competències que han sorgit a partir de les activitats fetes.

Aquesta proposta didàctica l'he enfocat a infants de 3 i 4 anys, però la podem utilitzar durant tot el cicle d'infantil, augmentant la seva dificultat i els continguts. A més, crec que serà molt més efectiva realitzant-la gradualment des del primer nivell, de 3 i 4 anys, fins que acaba el cicle d'educació infantil.

També, és important destacar que la metodologia és molt activa i constructivista, de manera que no posa límits a cap infant que tingui alguna necessitat, ja que en qualsevol cas la podríem adaptar.

Per acabar, també he de donar importància a la facilitat de realització de les activitats, que com podem veure actualment els educadors no troben temps per planificar les seues classes ni per crear activitats amb grans materials, és per això que amb aquesta proposta es facilita un material que es troba a l'abast de qualsevol centre i es pot fer en menys d'una hora.

I amb la finalització d'aquesta treball em trobo més a prop de la porta que m'obrirà el món de l'educació on sé que utilitzaré aquesta proposta, perquè trobo molt important l'adquisició de les emocions en les persones, tant adultes com infants, i per aquesta raó és imprescindible establir una bona base des de la primera infància per tal de que els infants es desenvolupin emocionalment. I per donar per conclòs el meu Treball de Fi de Grau, finalitzo amb dues cites d'en Ever Garrison i de n'Hesíodo que esmenten la dedicació i l'interès que he tingut per fer aquest treball: "Un mestre és una brúixola que activa els imants de la curiositat, el coneixement i la sabiduria dels seus alumnes." i "L'educació ajuda a la persona a aprendre a ser allò que es capaç de ser."

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bisquerra, R. *Psicopedagogía de las emociones*. Madrid. (2009).

Bisquerra, R (Coord). *Educación emocional*. Propuestas para educadores y familias. Bilbao: Desclée de Brower. (2011)

Bisquerra, Rafael (Coord); Punset, Eduard; Mora, Francisco; García Navarro, Esther; López – Cassá, Élia; Pérez- González, Juan Carlos; Lantieri, Linda; Nambiar, Madhavi; Aguilera, Pilar; Segovia, Nieves; Planells, Octavio. *¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y la adolescencia*. Espulgues de Llobregat (Barcelona): Hospital Sant Joan de Deú. (2012)

Cabello Salguero, Maria José. (2011) Importància de la inteligencia emocional como contribución al desarrollo integral de los niños/as de educación infantil. *Pedagogia Magna*, 11. 178 - 188.

Cruz Cruz, Purificación. *Historia y comunicación social. Creativitat e Inteligencia Emocional*. Volume: 19 Issue 1 (2014)

Goleman, Daniel. *Inteligencia Emocional*. Editorial Kairós. (2001)

Gómez Bruguera, Josepa. *Educación Emocional y lenguaje en la escuela*. Octaedro. (2003)

Montessori, M.. *La mente absorbente del niño*. Diana. México. (1986)

Shapiro, Lawrence E. *La inteligencia emocional de los niños*. Vergara Editor, S.A. México. (1997)

Palou Vicens, Silvia. *Sentir y Creer. El crecimiento emocional en la infancia*. Col·leccions: Biblioteca d'Infantil. Editorial: Graó. (2004)

Fonts onlines

<http://www.rafaelbisquerra.com/es/inteligencia-emocional/modelo-de-goleman.html> [Consultada el 10/04/2016, 10:13]

ANNEXOS

Annex 1.

Imatge nen content: https://pixabay.com/static/uploads/photo/2015/06/06/22/38/baby-799956_960_720.jpg

Annex 2.

Imatge nen trist: [http://3.bp.blogspot.com/-9ouvZpTqENI/T4wAzubVk0I/AAAAAAAHSB8/ngXUsMZBEE0/s1600/sad%2Bbaby%2Bface%2Bphotos%2B\(16\).jpg](http://3.bp.blogspot.com/-9ouvZpTqENI/T4wAzubVk0I/AAAAAAAHSB8/ngXUsMZBEE0/s1600/sad%2Bbaby%2Bface%2Bphotos%2B(16).jpg)

Annex 3.

Imatge nena amb ràbia: <http://edukame.com/wp-content/uploads/2011/09/ni%C3%B1a-enfada-3.jpg>

Annex 4.

Imatge nen amb por: http://2.bp.blogspot.com/-bwC295sj9IQ/T5CFHBOUfXI/AAAAAAAAADPM/qjK1XF_U5Q0/s1600/miedo.jpg

Annex 5.

Imatge família que s'estima: <http://img.noticiascristianas.me/reflexiones/2012/02/24/entre-padres-e-hijos-amor.jpg>

Annex 6.

L'aula de n'Andrea. La intel·ligència emocional: <http://www.aulaandrea.blogspot.com.es>

Annex 7.

Imatges posada en pràctica activitats:

